

DOWN'S SYNDROM

Obsah prezentace...

- **Co je Downův syndrom**
- **Diagnostika**
- **Zdravotní komplikace**
- **Fyziognomické zvláštnosti**
- **Genetická podstata**
- **Typy DS**
- **Kognitivní a rozumové schopnosti**
- **Komunikace**
- **Chování**
- **Možnosti vzdělávání**
- **Zaměstnávání**
- **Dospělý život**

Downův syndrom (DS)

- vrozená **chromozomální vada**
- vznik je neovlivnitelný, je způsoben náhodnou situací (**chromozomální aberace**) - může nastat v období, kdy se vytváří DNA plodu
- dodnes neznáme důvod, **proč** k aberaci dochází
- **jediný rizikový faktor:** věk rodičů (matky nad 35 let, otcové nad 50 let)
- u obou pohlaví a všech etnických a národnostních skupin na světě

- jedno ze 700 živě narozených dětí má DS
na světě se narodí cca 100 000 dětí s DS ročně,
v ČR 70

Syndrom - soubor charakteristických
společných znaků

Downův – podle doktora **Johna Langdona
Downa**

- v roce 1866 poprvé popsal znaky Downova
syndromu

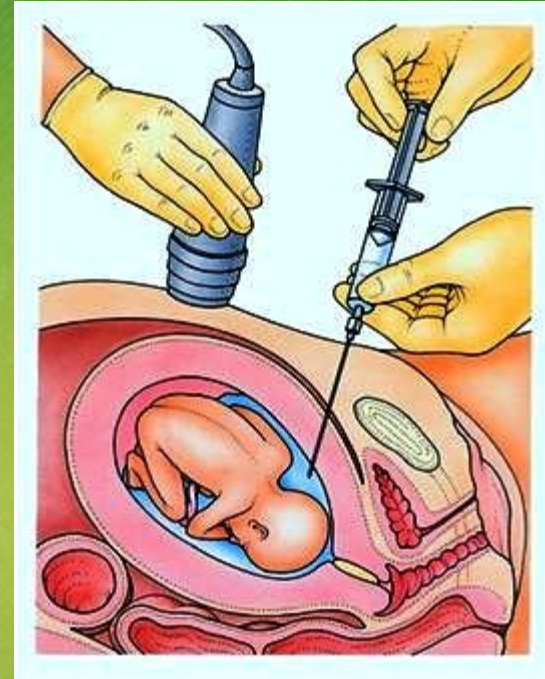
Příčina vzniku (chromozomální aberace)
odhalena až v roce **1959** francouzským vědcem
Jeromem Lejeunem.

Diagnostika DS (screening)

PRENATÁLNÍ

- Invazivní vyšetření
- Neinvazivní vyšetření

POSTNATÁLNÍ (PERINATÁLNÍ)

PRENATÁLNÍ DIAGNOSTIKA

- nejdříve kolem 9. týdne gravidity
- většina testů až mezi 14. - 20. týdnem

Neinvazivní vyšetření

- nezasahují do těla matky
- šetrnější, ale méně spolehlivé (54-65%)
- vyšetření mezi 14. - 16. týdnem těhotenství
- Triple test, ultrazvuk

Triple test

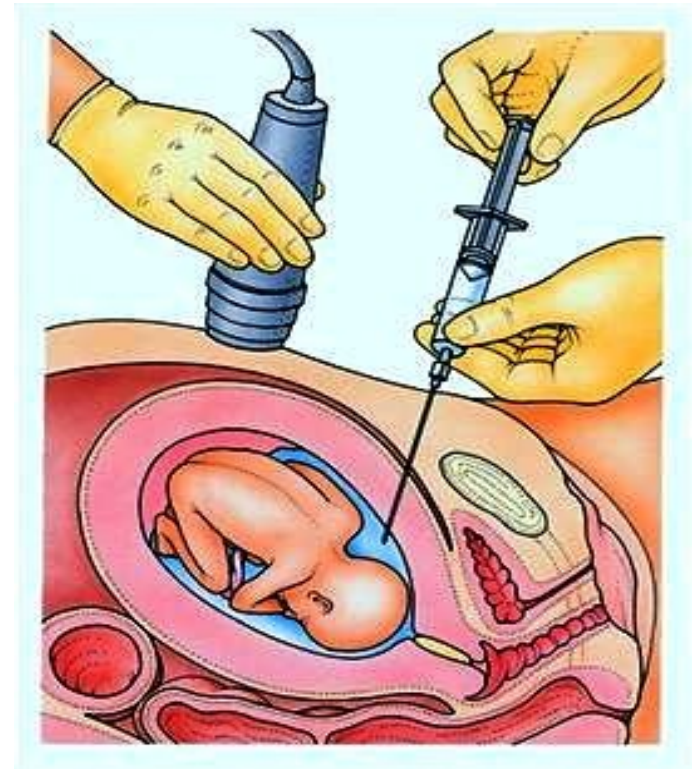
- vyšetřením krve matky ve 4. měs. těhotenství
- v krvi jsou tři různé látky produkované plodem s DS ve změněné koncentraci

Ultrazvukové vyšetření

- projasnění šíje plodu (nuchální translucence) ve 3. měsíci
- větší množství tekutiny v šíjové oblasti = chromozomální porucha

Invazivní vyšetření

- zasahují do těla matky
- spolehlivější než neinvazivní
- Amniocentéza,
biopsie choriových
klků, kordocentéza

Amniocentéza

- odběr plodové vody v období 4. měsíce gravidity
- vyšetření chromozomů plodových buněk z plodové vody
- spolehlivost 99%

Biopsie choriových klků (CVS)

Genetický rozbor vzorku placenty ve 3. měsíci

Menší spolehlivost (placenta může mít jinou genetickou výbavu než plod)

Kordocentéza

- vyšetření krve z pupečnickové cévy odebrané za kontroly ultrazvukem v 5. měs. těhotenství

PERINATÁLNÍ ČI POSTNATÁLNÍ DG.:

- Na základě fyziognomických zvláštností, výskytu typických zdravotních komplikací (srdeční vada), genetický rozbor krve dítěte...

Fyziognomické zvláštnosti

Hlava – menší, temeno lehce zploštělé

Obličej – menší plošší nos a ploché rysy tváře – kulatý vzhled

Oči – užší oční víčka, ve vnitřním koutku oka kolmá kožní řasa (bilaterální epikantus)

Brushfieldovy skvrny – bílé či nažloutlé tečky po okraji duhovky

Ústa – menší ústa ve srovnání s velikostí jazyka

Vlasy – lidé s Downovým syndromem většinou mívají rovné a velmi jemné vlasy.

Uši – bývají často menší, zúžené mohou být i ušní kanálky

Krk – širší a mohutnější

Končetiny - mohou být mohutnější a kratší,
s kratšími a silnějšími prsty

Napříč dlaní často vede pouze jediná rýha.

Svalový tonus - celková svalová ochablost
(hypotonie) i orofaciální oblasti

Ochablost vazů - volnější klouby

Nedostatečná pevnost šlach - ploché nohy

Tělesná váha – porodní váha nižší,
od 3 let a hl. v dospělosti nárůst
hmotnosti, sklony k nadváze

Růst –dospělý muž s DS měří 147 –
162 cm, dospělá žena 135 – 155 cm

ZDRAVOTNÍ KOMPLIKACE

- tyto vady se u lidí s DS mohou vyskytovat častěji, než u běžné populace

- **vrozené srdeční vady (50 %)**
- **onemocnění dýchacích cest**
- **krátkozrakost (40 %)**
- **strabismus**
- **sluchové vady způsobené zúžením zvukovodu a hromaděním ušního mazu ve středouší**
- **chybná funkce štítné žlázy**
- **30x vyšší pravděpodobnost výskytu leukemie**

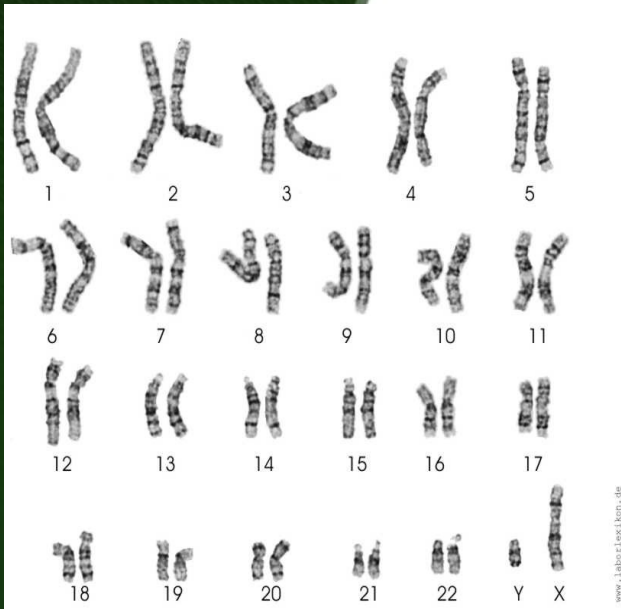
GENETICKÁ PODSTATA DS

- Odlišnost od majority stavbou **buněk**
- Jádru každé buňky obsahuje **geny**
- Geny jsou v jádře uspořádány v řetězcích, které se nazývají **chromozomy**
- Chromozomy jsou přítomny v každé buňce lidského těla a nesou záznam o všech vlastnostech a charakteristikách, které jsme zdědili
- Chromozomy jsou v buněčném jádře uspořádány do **23 párů**
- **Každá buňka** v těle obsahuje **46 chromosomů**

Downův syndrom

- při dělení buněk dojde k chybě
v počtu chromosomů v buňkách
- místo obvyklé dvojice se u 21.
chromozomu jedná o trojici
(ztrojení 21. chromozomu)

**Lidé s DS mají místo 46 chromozomů
v každé buňce 47 chromozomů (22
párů a jedna trojice) = klasická
Trisomie 21. chromozomu**

TYPY DS

Trisomie 21. Chromozomu

- Nejčastější typ (88% osob s DS)
- Ztrojený 21. Chromozom v každé buňce těla

Translokace

- Kolem 4% osob s DS
- v každé buňce není nadbytečný celý 21. chromozom, ale jen část 21. Chromozomu
- (odlomený neaktivní vrcholek chromozomu se připojí k jinému a vznikne opět nadbytečný chromozom)

Mozaika

- velmi vzácná forma (1 % osob s DS)
- buňky v těle jako mozaika - některé buňky mají nadbytečný 21. chromozom, některé jsou v pořádku

KOGNITIVNÍ A ROZUMOVÉ SCHOPNOSTI

- u téměř všech jedinců - určitý stupeň mentálního postižení
- ve většině případů středně těžké mentální postižení (IQ 35 – 49)
- u menšího procenta lehké mentální postižení – mozaika (IQ 50 – 69) nebo těžké mentální postižení ((IQ 21 – 34)
- hluboká mentální retardace (IQ nižší než 20) se vyskytuje výjimečně
- závisí na přidružených vadách, vrozených dispozicích k učení a komunikaci, prostředí (rodinný život – ústavní péče), vzdělávacích metodách a přístupu ke vzdělávání
- **výška inteligence vyjádřená číslem IQ – spíše relativní pojem**
- **vývoj člověka s DS probíhá po celý život, ale je pomalejší**
- ve všech složkách vývoje (motorika, řeč, sociální oblast, kognitivní vývoj) vývoj stylem „brzda, plyn“

Základní rysy a deficity kognitivních funkcí

- **Pomalejší a snížený rozsah zrakového vnímání**
- **Zhoršené prostorové vnímání**
- **Snížená citlivost vjemů spojených s hmatem a akustickým analyzátozem**
- **Změněné a nedokonalé vnímání času**
- **Ulpívavé myšlení**
- **Horší paměť**
- **Nižší úroveň představ**

KOMUNIKACE

- každý člověk s DS má určitý druh a stupeň narušené komunikační schopnosti
- rádi komunikují, jsou přátelští a milí
- opoždění vývoje řeči (začátky kolem 3 let)
- širší pasivní slovní zásoba než aktivní
- kolem 5 let slovní zásobu kolem 300 slov (intaktní dítě 2500)
- 9leté dítě s DS 500 slov (slov. zás. 2-3letého dítěte z majority)
- logopedická péče, podpora AAK (soc. čtení, makaton, znak do řeči, globální čtení, VOKS)
- vliv řeči na integraci
- existují případy, kdy se řeč vůbec nerozvine

Příčiny vzniku NKS

- **celkové opožďení** v rámci psychomotorického vývoje
- horší paměť
- **fyzický zjev** (na první pohled spojován s postižením - redukce komunikačních příležitostí)
- **mentální postižení**
- **orofaciální patologie** (hypotonie jazyka, úst a rtů, hypotonické a insuficientní velum)
- **poruchy sluchového vnímání** (zúžené sluchové kanálky)
- problémy se sluchovou diferenciací zvuků
- užší nosní průduchy
- **zdravotní problémy**
- změněná technika dýchání

Chování dětí s DS

- vliv výchovy, vrozeného temperamentu a povahy, dědičnosti, přidružených vad a předešlých zkušeností

Komplikované projevy dětí s DS (dle Šusterové)

Manipulativní chování související s příjmem potravy (buď odmítání, nebo vynucování potravy)

Nechuť ke změnám, obliba rutinních činností

Nesoustředěnost

Nižší frustrační tolerance – záchvaty vzteku při vymezování pravidel

Nižší reaktivita na podněty z vnějšku

Přecitlivělost na hluk a doteky (hlavně stříhání nehtů, česání vlasů, čištění zubů)

Radost ze společnosti lidí, navazování hlubokých vztahů i k méně známým lidem, citlivost

Skřípání zubů (hlavně když se dítě soustředí, nebo nudí)

Snaha upoutat na sebe pozornost nežádoucím chováním

Tvrdohlavost a ulpívavost

Zvýšená motorická aktivita

MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ

Integrace

(IVP, Asistent pedagoga, SPC, legislativa)

Speciální školství

- MŠ speciální
- Základní škola praktická
- Základní škola speciální
- Odborné učiliště
- Praktická škola
- Večerní kurzy
- Kurzy k doplnění vzdělání

Legislativní ukotvení integrace

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (**školský zákon**)

Vyhláška č.73/2005 Sb. o vzdělávání dětí žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí žáků a studentů mimořádně nadaných (podmínky, formy a zabezpečení integrovaného vzdělávání ve škole)

Vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., **o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných**

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., **o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**

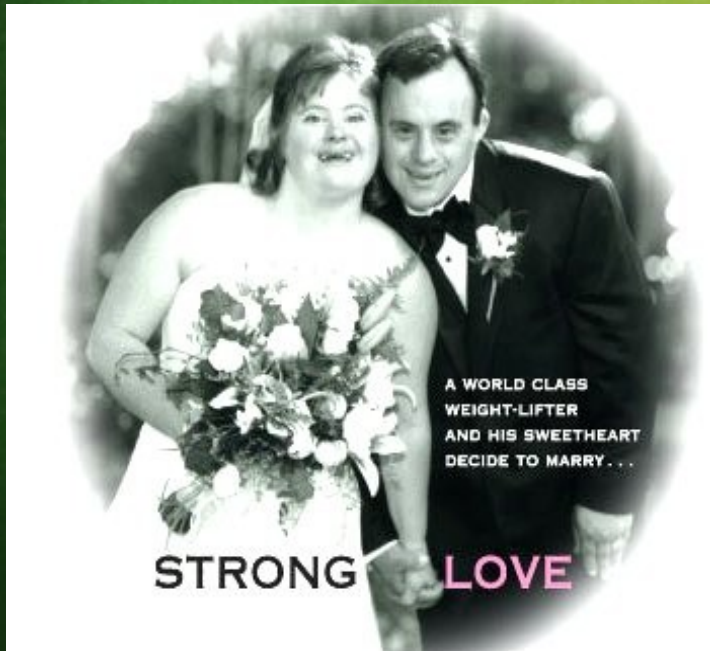

Dospělý život

- Rodina
- Domovy pro osoby se zdravotním postižením
- Chráněné bydlení
- Chráněné byty

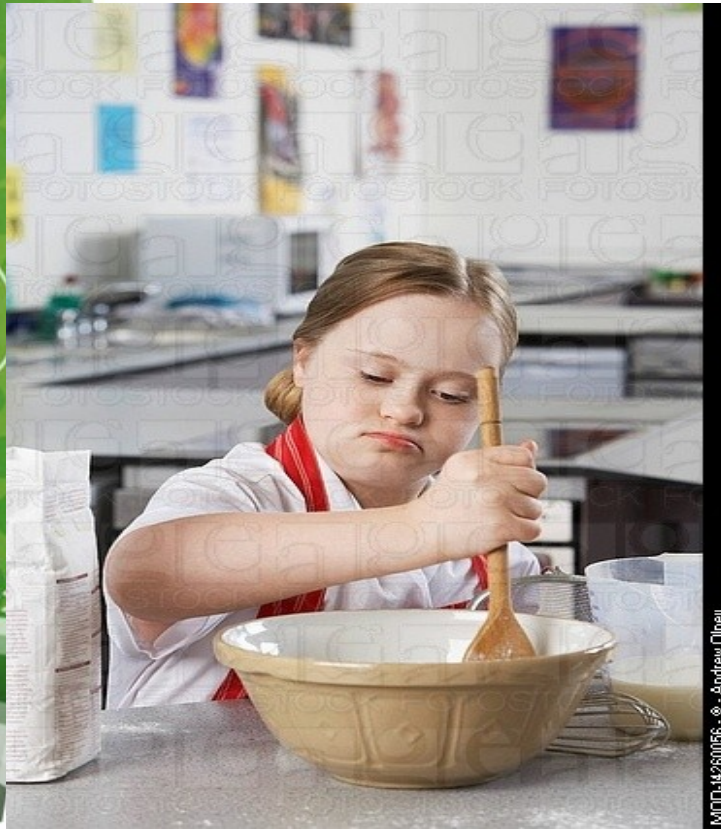

Zaměstnání

- Podporované zaměstnávání
- Chráněné dílny
- Denní stacionáře

Knižní zdroje:

- SELIKOWITZ, M.: *Downův syndrom*. Praha: Portál, 2005.
- PUESCHEL, S., M.: *Downův syndrom pro lepší budoucnost. Metodická příručka pro rodiče*. Praha: TECH-MARKET, 1997.
- ŠUSTROVÁ, M. a kol.: *Diagnóza: Downov syndróm*. Bratislava: Spoločnosť Downovho syndrómu na Slovensku, 2004.
- ŠVARCOVÁ, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2001.
- VALENTA, M., MÜLLER, O.: *Psychopedie. Teoretické základy a metodika*. Praha: Parta, 2004.

Internetové zdroje:

www.downsyndrom.cz

www.ovecka.eu

www.usmevy.cz

www.down-syndrome.eu

Děkuji Vám za pozornost

Mgr. Kateřina Jiskrová

o.s. Úsměvy

k.jiskrova@gmail.com

www.downuv-syndrom.blogspot.com